

Raport asupra cazului Sandu Constantin

Descrierea evenimentelor

Prezentul raport se referă la demersurile de clarificare a informațiilor referitoare la cazul decesului persoanei private de libertate Sandu Constantin, condamnat definitiv, deținut la Penitenciarul Galați. În paginile următoare vor fi prezentate datele inițiale ale cazului, explicațiile transmise de Administrația Națională a Penitenciarelor și concluziile echipei de monitori ai celor 5 organizații partenere în proiectul „Promovarea Respectării Drepturilor Omului în Executarea Sentințelor Penale”.

Decesul lui Sandu Constantin a avut loc în data de 4 iunie 2010 și a fost semnalat de presă.

În perioada 15 – 17 iunie 2010 reprezentanții organizațiilor partenere au efectuat o vizită de monitorizare la Penitenciarul Galați având ca scop monitorizarea modului de aplicare a prevederilor art. 26 și 27 din Legea Nr. 275/2006. Persoanele private de libertate cu care a discutat echipa de monitori au făcut referiri la actele de violență ale personalului penitenciar împotriva deținuților. Ca urmare a frecvenței reprezentative a acestor referiri și a faptului că referirile veneau să întărească suspiciunile legate de decesul recent al persoanei private de libertate Sandu Constantin, GRADO a propus demararea acțiunilor pentru clarificarea cazului și partenerii au susținut propunerea.

Sursele de informare pentru acest caz au fost cele trei scrisori trimise de Administrația Națională a Penitenciarelor către GRADO ca urmare a solicitărilor noastre. Prima solicitare a GRADO, constând într-o scrisoare trimisă către ANP a constituit o simplă cerere de informații cu privire la condițiile în care a avut loc decesul. Prin următoarele scrisori trimise de GRADO către ANP s-au cerut precizări suplimentare la informațiile primite. În plus s-au mai trimis cinci scrisori: două scrisori la Penitenciarul Galați și câte o scrisoare la Inspectoratul de Poliție al Județului Galați, Parchetul de pe lângă Tribunalul Galați și Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați. Toate instituțiile enumerate au trimis scrisori conținând răspunsuri.

Din coroborarea informațiilor cuprinse în întreaga corespondență s-a putut reconstitui următorul fir al evenimentelor din perioada 01.06.2010 – 04.06.2010:

Persoana condamnată Sandu Constantin a fost arestată în data de 01.06.2010 și depusă de către I.J.P. Galați la Penitenciarul Galați, în data de 01.06.2010 orele 10:30 cu mandat de executare emis de Judecătoria Liești, județul Galați, pentru o pedeapsă cu închisoarea pentru infracțiunea de furt calificat. Persoana privată de libertate a fost cazată, conform prevederilor legii, în secția de carantină în camera de observare - carantinare.

La primirea lui Sandu Constantin au participat șeful de tură, asistentul medical și agentul din punctul de primire al persoanelor private de libertate.

Fișa medicală a persoanei private de libertate Sandu Constantin a fost întocmită de personalul medical din Penitenciarul Galați. În punctul de primire deținuți s-a făcut evaluarea medicală sumară de către un asistentul medical din cadrul cabinetului medical al Penitenciarului. În fișa medicală a fost trecut diagnosticul „clinic aparent sănătos” fără, însă acesta să fie confirmat printr-o semnătură olografă și/sau parafă.

La solicitarea de informații, transmisă de GRADO, referitoare la acest caz Administrația Națională a Penitenciarelor a precizat că la percheziția corporală (față, corp, membre) Sandu Constantin nu prezenta urme de violență fizică sau alte semne distinctiv.

În fișa medicală a persoanei condamnate, sub numărul 6383 din aceeași dată, apare consemnat un consult medical efectuat de medicul șef al penitenciarului care consemnează consumul de alcool al persoanei private de libertate anterior depunerii în penitenciar. Acest consult este atestat de parafă și semnătura medicului șef.

„În cursul nopții de 01.02.2010 și în cursul zilei de 02.06.2010 persoana privată de libertate nu s-a manifestat violent și a prezentat doar stări de agitație psihomotorie, acestea alternând cu perioade de calm aparent. În cursul zilelor de 02.06.2010 și 03.06.2010 Sandu Constantin a participat la activitățile desfășurate pe secția de deținere, ieșind la curtea de plimbare, manifestând un comportament obișnuit, normal.” (Citat din scrisoarea ANP 200035/DIP/21.06.2010).

În data de 03.06.2010 Sandu Constantin a fost prezentat la cabinetul medical ca urmare a stării de agitație psihomotorie în care se afla. Asistentul medical a încercat să-i aplice un tratament injectabil pe care deținutul l-a refuzat. Nu ni s-a precizat ce tratament injectabil a decis asistentul medical ca fiind indicat pentru administrare. La solicitarea expresă a GRADO referitoare la natura tratamentului în adresa ANP era precizat că la dosarul persoanei era atașată o scrisoare care atesta faptul că acesta fusese internat într-un spital de psihiatrie al Ministerului Sănătății, pentru o tulburare psihică. Printre recomandările medicale făcute cu aceea ocazie era și administrarea unui tratament sedativ. După ce a refuzat tratamentul deținutul a fugit din cabinet, iar după o discuție cu personalul s-a liniștit și a fost dus în celulă, fără probleme.

În seara zilei de 03.06.2010, la preluarea serviciului, șeful de tură s-a deplasat, la solicitarea lui Sandu Constantin, la camera în care deținutul era cazat pentru a vorbi cu el. Șeful de tură a constatat că persoana privată de libertate prezenta o stare de agitație psihomotorie și i-a solicitat directorului unității aprobarea de a utiliza mijloacele de imobilizare, aprobare care i-a fost acordată.

Deși i-au fost puse cătușele la mâini, Sandu Constantin a fugit din celulă pe holul secției unde este ajuns de agenți, i se pune piedică și cade, este imobilizat: cu cătușe la picioare, și lovit în mod repetat: cu pumnii, cu picioarele, un agent „se urcă pe persoana privată de libertate cu picioarele”, apoi este târât de picioare până în celulă unde este imobilizat de pat cu picioarele și mâinile legate de rama patului.

A doua scrisoare primită de la Administrația Națională a Penitenciarelor ca urmare a precizărilor suplimentare solicitate de GRADO menționează că șeful de tură a cerut aprobarea pentru folosirea mijloacelor de imobilizare de la directorul adjunct pentru siguranța deținerii și regim penitenciar, conducător care, ulterior i-a anunțat, atât pe directorul penitenciarului cât și pe judecătorul delegat cu privire acordarea acestei aprobări. În a doua scrisoare întocmită de ANP se precizează și faptul că aplicarea mijloacelor de imobilizare s-a realizat în jurul orelor 20:30.

Persoana privată de libertate a refuzat, din nou, tratamentul injectabil pe care asistentul a dorit să i-l administreze.

Şeful de tură a efectuat controale la orele 01:00 și 03:00. Constatând că deţinutul nu se calmase, a luat decizia ca acesta să rămână în continuare imobilizat.

Până în data de 04.06.2010, în jurul orelor 11:00, starea lui Sandu Constantin nu a mai fost verificată de nici un angajat al penitenciarului. Şeful pentru aplicarea regimurilor a fost chemat pe secție unde colegii de cameră ai deţinutului au solicitat luarea unor măsuri pentru remedierea situației create, dat fiind faptul că aceștia nu mai suportau mirosul greu emanat de corpul persoanei private de libertate. Şeful pentru aplicarea regimurilor a constatat că deţinutul își făcuse nevoile fiziologice pe el. A dispus să fie ridicate mijloacele de imobilizare, să fie ajutat de către doi dintre colegii de cameră să se spele și să-și schimbe hainele, să fie consultat și să servească masa.

Asistenta medicală care a efectuat consultul a declarat că persoana privată de libertate era puțin agitată dar orientată spațio-temporal și a purtat o scurtă conversație.

În jurul orelor 13:00 şeful pentru aplicarea regimurilor dispune ca deţinutului Sandu Constantin să i se aplice, din nou, mijloacele de imobilizare deoarece devenise necontrolabil.

În jurul orelor 16:40 Sandu Constantin a intrat în stop cardio-respirator și medicul șef a luat măsuri de resuscitare cardio-respiratorii, de urgență. Măsurile au fost continuate până s-a reinstalat activitatea cardiacă și, în jurul orelor 17:35, a fost transportat la Spitalul de Urgență „Sf. Apostol Andrei” din Galați. În jurul orelor 17:40, Sandu Constantin a intrat, din nou, în stop cardio-respirator și a decedat. Cauza decesului a fost, conform certificatului constatator, „șoc traumatic”.

Acțiunea grupei de intervenție pentru imobilizarea persoanei private de libertate nu a fost filmată cu camera video aflată în dotarea șefului de tură. Există însă imagini de pe culoar ce au fost înregistrate de camera video fixă montată pe hol în cadrul sistemului integrat de supraveghere.

Concluziile GRADO

- Vizita medicală la depunerea în penitenciar. La sosirea în penitenciar vizita medicală a fost efectuată în mod superficial de către asistentul medical și apoi de către medicul șef care nu a trecut în fișa medicală a persoanei private de libertate Sandu Constantin, mențiunea că are probleme de sănătate și nici nu i-a prescris vreun tratament conform înregistrărilor din fișa medicală. Medicul șef a consemnat în fișa doar consumul anterior de alcool și nu a infirmat diagnosticul de „clinic aparent sănătos”.
- Lipsa unui examen medical corespunzător. După două zile de la depunerea în penitenciar, persoana privată de libertate a început să manifeste stării de agitație psihomotorie. Deși se află în Secția de carantină și este sub observație, cu excepția vizitei medicale inițiale, de la momentul declanșării stării de agitație psihomotorie și până în momentul intrării în stop cardio-respirator medicul șef nu-l consultă. Medicul șef este consultat telefonic în legătură cu imobilizarea lui Sandu Constantin și este de acord. Deci era informat de starea lui Sandu Constantin.
- Imobilizarea. Procedurile de imobilizare au fost efectuate de către grupa de intervenție, la aprobarea conducerii unității penitenciare, fără ca intervenția să fie filmată, cu toate că procedurile ANP prevăd o astfel de obligație.

- Utilizarea forței excesive pentru imobilizare. Membrii personalului au folosit forța în mod nejustificat și l-au lovit pe Sandu Constantin cât timp acesta se afla pe holul secției dar este probabil că au continuat și în celulă unde se puteau desfășura nefiind filmați de camera video fixă.
- Nerespectarea procedurilor de înregistrare video. După ce a solicitat aprobarea pentru imobilizare, șeful de tură „a uitat” să ia camera video pentru a filma intervenția. Din acest motiv considerăm că este posibilitatea utilizării actele de violență a fost discutată anterior momentului intervenției sau că asemenea acte fac parte din activitatea curentă de intervenție iar personalul nu mai consideră necesar să desfășoare procedura standard de filmare.
- Tratamente inumane și degradante. Persoana privată de libertate Sandu Constantin a fost legată de pat, de mâini și de picioare timp de aproape 15 ore. În acest timp, deținutul a fost vizitat de personalul penitenciarului doar de 2 ori în primele 7 ore de imobilizare. În cele aproape 15 ore de imobilizare, persoana condamnată nu a putut să se deplaseze pentru a-și face nevoile fiziologice, astfel că și-a dat drumul pe el, făcând de nesuportat și atmosfera în cameră. În cele aproape 15 ore nu a putut nici și să se hrănească. După o întrerupere de aproximativ 2 ore când a fost spălat și hrănit a fost nou imobilizat de pat pentru încă aproape 4 ore.
- Consecințe grave. Tratamentul aplicat unui om care a fost ținut legat de mâini și de picioare timp de 15 ore într-un penitenciar din România, care nu a putut să-și satisfacă nevoile fiziologice în mod civilizată și nu a fost hrănit, întrunește elementele unui tratament inuman și degradant, care este interzis de dispozițiile Legii nr. 275/2006 și ale convențiilor internaționale la care România a aderat.
- Lipsa examenului medical corespunzător pe durata imobilizării. Pe durata imobilizării nici un medic nu îl consultă pe deținut și nu consideră necesară trimiterea lui la un spital de specialitate pentru îngrijiri. De asemenea personalul medical respectiv asistenta medicală nu îi face un examen sumar pentru a constata urme de leziuni sau alte probleme de sănătate ce ar fi putut să apară în urma imobilizării de către grupa de intervenție.
- Personalul medical nu a luat decizia de al trimite pe Sandu Constantin la un spital de specialitate pentru tratament luând astfel parte la acțiunea de mușamalizare a actelor de violență
- Exercițarea defectuoasă a atribuțiilor de serviciu. Directorul Penitenciarului Galați împreună cu persoanele cu funcții de conducere sunt responsabile de modul în care subordonații lor își desfășoară activitatea și respectă prevederile legilor, regulamentelor și actelor emise de Ministerul Justiției și Administrația Națională a Penitenciarelor. Deși a fost în cunoștință de cauză, directorul penitenciarului – persoana care are toată autoritatea în unitate - nu a solicitat nici un raport și nici nu a găsit de cuviință să se deplaseze în secție pentru a cunoaște situația în mod direct. Față de aceste omisiuni, considerăm că, din punct de vedere al calității actului managerial și al modului de aplicare a procedurilor de către subordonații săi este direct responsabil.
- Judecătorul Delegat, care este garantul respectării drepturilor persoanelor private de libertate deși a fost informat de luarea măsurii de imobilizare a unei persoane nu întreprins nici un demers și nu a solicitat nicio informație.

- Lacune legislative. Prevederile Legii nr. 275/2006 și ale Regulamentului de aplicare a Legii nr. 275/2006, aprobat prin GH nr. 1987 din 21 decembrie 2006 nu stabilesc o limită de timp pentru care măsura aplicării mijloacelor de imobilizare să poată fi luată. Ordinele emise de directorul general al D.G.P. sau deciziile directorului general al Administrației Naționale a Penitenciarelor, la care am avut acces, nu prevăd nici ele o limită de timp în care se pot aplica mijloace de imobilizare la pat, după cum nu conțin nici proceduri de protecție a drepturilor persoanei private de libertate, aflată în această situație.
- Vulnerabilități ale sistemului. Desfășurarea acestui caz arată că normele elaborate de ANP referitoare la aplicarea procedurilor de imobilizare la pat permit, foarte ușor, transformarea unei proceduri de siguranță într-un tratament inuman și degradant este lăsat la aprecierea personalului penitenciar.
- Sancțiuni aplicate. De la producerea evenimentului au trecut 3 luni, și Comisia de disciplină constituită la nivelul Penitenciarului Galați a hotărât ca în cazul a 3 (trei) funcționari publici care au făcut obiectul cercetărilor să fie aplicată sancțiunea de mustrare scrisă, iar sesizarea referitoare la al patrulea funcționar public a fost clasată iar ANP nu a stabilit sancțiuni disciplinare pentru persoanele ce au fost implicate în evenimentul din data de 04.06.2010.

Considerăm că față de gravitatea evenimentului – pierderea vieții unui om -, măsurile luate de Administrația Națională a Penitenciarelor sunt nesatisfăcătoare.

Decesul lui Sandu Constantin, victimă a sistemului penitenciar, ilustrează modul funcționează în România sistemul sancționator, în materie penală: un om este condamnat la o pedeapsă privativă de libertate pentru furt și moare în trei zile de la aducerea în penitenciar.

În opinia GRADO personalul penitenciarului care a efectuat procedura de imobilizare poate fi făcut responsabil de decesul lui Sandu Constantin. Colegii și șefii acestora au încercat să mușamalizeze actele de violență și nu le-au menționat în documente și nici nu au luat atitudine. Măsura în care se va stabili responsabilitatea fiecărui angajat și va avea loc tragere la răspundere a fiecărui angajat implicat ține de prevederile legislației penale. Ne exprimăm, însă, încrederea că se vor face demersuri concrete care să aducă la lumină concluzii pertinente în acest caz. Până în acest moment Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați nu ne-a comunicat nici o informație referitoare la acest caz.

Decesul lui Sandu Constantin victimă a sistemului penitenciar ilustrează modul în care funcționează sistemul sancționator în materie penală România. Un om este condamnat la o pedeapsă privativă de libertate pentru furt și moare în trei zile de la aducerea în penitenciar.

Până în acest moment măsurile luate de autoritățile de resort sunt total nesatisfăcătoare, față de realitatea decesului unui om ce a fost victima unor tratamente inumane și degradante aplicate de acele persoane plătite din bani publici, și de la care așteptăm să fie un exemplu de etică și corectitudine.